

Fizika II gyakorlat

*mérnökinformatikus BSc és villamosmérnök BSc
szakos hallgatók számára*

**FEJLESZTÉS ALATT ÁLLÓ ÓRAVÁZLAT!
FELHASZNÁLÁS CSAK SAJÁT FELELŐSSÉGRE!**

BI-BV-107

Számítsuk ki, hogy hány mm^3 $0^\circ C$ -os $105 Pa$ nyomású hélium keletkezik $1g$ rádium alfa-bomlása során 1 év alatt! Az aktivitás régi egysége a curie ($1Ci = 3.7 \cdot 10^{10} Bq$) éppen $1g$ Ra radioaktivitását jelentette. A Ra felezési ideje mellett az 1 év elhanyagolhatóan rövid idő.

Megoldás vázlat.

Adatok: $A = 1Ci = 3.7 \cdot 10^{10} \frac{1}{s}$; $T = 0^\circ C = 273K$; $p = 105Pa$;
 $\Delta t = 1$ év; $V = ?$

A rádium felezési idejéhez ($T_{1/2} = 1680$ év) képest az 1 év igen rövid idő, ezért feltételezhetjük, hogy ilyen kicsiny idő elteltével a kezdeti aktivitás csak elhanyagolhatóan kis mértékben csökken. Ezáltal a kezdeti aktivitás és az eltelt idő (Δt) szorzata megadja az elbomlott Ra atomok számát, amely egyben a keletkezett He ionok számával azonos.

BI-BV-107

Számítsuk ki, hogy hány mm^3 0°C -os 105Pa nyomású hélium keletkezik 1g rádium alfa-bomlása során 1 év alatt! Az aktivitás régi egysége a curie ($1\text{Ci} = 3.7 \cdot 10^{10}\text{Bq}$) éppen 1g Ra radioaktivitását jelentette. A Ra felezési ideje mellett az 1 év elhanyagolhatóan rövid idő.

Megoldás vázlat.

$$A = \frac{|\Delta N|}{\Delta t} \implies N = |\Delta N| = A\Delta t = 3.7 \cdot 10^{10} \frac{1}{\text{s}} \times 365 \cdot 24 \cdot 3600 \text{s} \simeq 1.17 \cdot 10^{18}$$

darab bomlás. Használjuk fel az ideális gázokra vonatkozó állapotegyenletet: ($k = 1.38 \cdot 10^{-23}\text{J/K}$ Boltzmann-állandó.)

$$pV = NkT \implies V = \frac{NkT}{p} =$$

$$\frac{1.17 \cdot 10^{18} \times 1.38 \cdot 10^{-23}\text{J/K} \times 273\text{K}}{10^5\text{N/m}^2} = \underline{\underline{44\text{mm}^3}} \text{ hélium keletkezett.}$$

BI-BV-108

A természetes káliumnak 0,01%-a a ^{40}K izotóp (azaz minden tízezredik kálium atom 40-es tömegszámú). A ^{40}K izotóp radioaktív, a felezési ideje 1.2 milliárd év, a kálium többi izotópja (^{39}K és ^{41}K) nem radioaktív. Számítsuk ki egy átlagos emberben lévő (nyilvánvalóan természetes izotóp-összetételű) 4 mólnyi mennyiségű kálium radioaktivitását!

Megoldás vázlat.

Adatok: 0.01% ^{40}K ; $T_{1/2} = 1.2 \cdot 10^9$ év; ^{39}K és ^{41}K nem radioaktív izotópok; $n = 4$ mol; $N_A = 6 \cdot 10^{23} \frac{1}{\text{mol}}$; $A = ?$

A feladat során felhasznált összefüggések:

$$A = N\lambda; \quad N = nN_A; \quad \lambda = \frac{\ln(2)}{T_{1/2}}$$

BI-BV-108

A természetes káliumnak 0,01%-a a ^{40}K izotóp (azaz minden tízezredik kálium atom 40-es tömegszámú). A ^{40}K izotóp radioaktív, a felezési ideje 1.2 milliárd év, a kálium többi izotópja (^{39}K és ^{41}K) nem radioaktív. Számítsuk ki egy átlagos emberben lévő (nyilvánvalóan természetes izotóp-összetételű) 4 mólnyi mennyiségű kálium radioaktivitását!

Megoldás vázlat.

0.01% $\rightarrow \frac{1}{10000}$ része a K atomoknak a ^{40}K izotóp.

$$N_{40} = \frac{N}{10000} = \frac{nN_A}{10000} = 2.4 \cdot 10^{20} \text{ darab } ^{40}\text{K} \text{ atom.}$$

$$\lambda = \frac{\ln(2)}{T_{1/2}} = \frac{\ln(2)}{1.2 \cdot 10^9 \text{ év}} = 5.78 \cdot 10^{-10} \text{ 1/év}$$

$$A = N_{40}\lambda = 1.38 \cdot 10^{11} \text{ 1/év} \simeq \underline{\underline{4396 \text{ Bq}}}$$

BI-BV-111

Hány éve vágták ki azt a fát, amelynek maradványaiban a ^{14}C fajlagos aktivitása (az inaktív szénre vonatkoztatva) 70%-a a frissen kidöntött fákban mért fajlagos aktivitásnak? A ^{14}C felezési ideje 5730 év.

Megoldás vázlat.

Adatok: A ^{14}C izotóp felezési ideje: $T_{1/2} = 5730$ év. 70% – os aktivitás $\rightarrow A/A_0 = 0.7$; $t = ?$

$$\lambda = \frac{\ln(2)}{T_{1/2}} = \frac{\ln(2)}{5730 \text{ év}} = 1.21 \cdot 10^{-4} \frac{1}{\text{év}}$$

$$A(t) = A_0 e^{-\lambda t} \quad \Longrightarrow \quad \frac{A}{A_0} = e^{-\lambda t} \quad \Longrightarrow \quad \ln\left(\frac{A}{A_0}\right) = -\lambda t$$

$$t = -\frac{\ln\left(\frac{A}{A_0}\right)}{\lambda} = -\frac{\ln(0.7)}{1.21 \cdot 10^{-4} \text{ 1/év}} = \underline{\underline{2947 \text{ év}}}$$

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!